

sufixe caracteristice lui Ioan Exarhul sînt chiar în textul tradus din Efrem Sirul.

În morfologie sînt frecvente participiile, reproduse de obicei după modelul grecesc. De ex. particip. prez. și gerunziu: *po vodě morstej chodě* (245r) „umblînd pe apa mării“, sau: *chodešte, videštej* (242r) „ei umblînd, văzînd“, sau *umorěo* „murînd“; *pogublěo* „pierzînd“; *počivaqšta* „pe cel care se odihnea“; *jadošta* (242r) „pe cel care mîncă“. O frecvență și mai mare au participiile active tr. I în *-(v)z*: *vzvrativz* „cel care s-a întors“; *plunovz* (247v) „a scuipat“; *viděvz* (243v) „a văzut, văzînd“; *prijmz* (240v) „a primit“; *pojmnz učeniky* (241r) el a luat (luînd) ucenicii; *všedšomu* (242r) „celui care a coborît“, ori *rekyi* (241r; 242v) „cel care a spus, spunînd“.

O caracteristică a limbii lui Ioan Exarhul neremarcată pînă acum o constituie participiile de tipul *pristopľšz, umerľšz*: *semu pristopľšu* (f. 240v). Viitorul se exprimă frecvent cu verbul *imati* urmat de infinitiv. Acest viitor redă și sensul de necesitate: *kto se imatv priložiti... ustaviti* „unde se va opri,... așeza. Sau: „*kako se imatv sčzdati* (243v) „cum se va zidi“; *kto se imatv pristrojti* (244r) „cine va face“. Observăm că acest viitor analitic se exprimă și cu verbe perfective prefixate. Aceasta însemnează că aspectul nu era așa de dezvoltat în l. bulgară ca în limbile slave de apus și de răsărit. Dar și în limba lui Ioan Exarhul prezentul verbelor perfective prefixate exprimă viitorul ca verbul *imati* cu infinitivul. Ambele forme sînt folosite chiar în aceeași frază: „*Prestoplenie Adamovo kto istrebitv i slavnoe odealo kto emu imatv dati* „Păcatul lui Adam cine îl va ispăși și cine îi va da slăvitul lui vesmînt“. Mai frecvent se folosesc cu *imati* verbele prefixate. Sensul de viitor e categoric. De ex.: To slovesa proročeska kto imatv skončěti? (244r) „Atunci cuvintele prorocilor cine le va îndeplini?“ Sau *kto se imatv pristrojti* (244r). „Cine va face aceasta“ În latină îi corespunde uneori participiul viitor: „... quos dixit non gustaturos mortem... qđe mēnitv jako ne imatv včkusiti smřtř (f. 241v).

Declinarea își păstrează aspectul integral din slava veche. Se păstrează și vechile teme. De ex.: în *-sz*: *očesa, slovesa, čiudesa* (243v și 247v). Exprimarea cazurilor însoțite de prepoziții dovedesc tendința spre analitism și în folosirea lor se prezintă unele particularități. Exprimarea complementului circumstanțial instrumental se face prin acuz. cu prepoziția *vz* în loc de instr. cu prepoziția *sčz*. Ioan Exarhul spune de ex.: *Moysi bo vz more udari vz peliceq i presuši i...* (344r) „Căci Moise a lovit cu toiagul în mare și a uscat-o“.. Remarcăm aci forma arhaică a pron. pers. de pers. III-a *i*. — Mai tîrziu s-a spus *ego*.

Se păstrează viguros *dualul* atît în declinarea numelor, cît și în formele verbale (*oboje, oboju* (247v). Ex.: *nođzě, ročě; dva slŋci; tako glagolasta* (245v) astfel au vorbit *amîndoi*. Sau: „... Moysi i Ilija tolika čudesa sčtvorista“ „... Moise și Ilie au săvîrșit atîtea minuni“. Terminația *-ma-* de la instr. *dual-* se folosește și la plural. Ex. *ravna tvorishi vladiko sčz raboma* — „la fel faci, stăpîne, cu robii.

Un alt arhaism este pron. *čso* (246r) „ceva“ și *ničsože* „nimic“. Poate fi un dialectism ca și *tacěmi* în loc de *takymi*: *počto tacěmi pomysly* „de ce cu astfel de gînduri“? Substantivul *pomysly* și-a păstrat forma veche a instrumentalului plural fără terminația *-mi*.